

česko-slovenská
historická
ročenka | 26/2

2024

Redakční kruh/Executive editorial board

- PhDr. Zdeněk Doskočil, Ph.D., Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha
Doc. Mgr. Denisa Nečasová, Ph.D., Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno
PhDr. Richard Pavlovič, Ph.D., Štátny archív v Košiciach, Košice
Doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D., Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci, Liberec
Doc. PhDr. Marek Syrný, Ph.D., Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica
Doc. Mgr. Eva Škorvánková, Ph.D., Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

Domácí redakční rada/National editorial board

- Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc., Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci, Liberec – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha – předseda
Mgr. Miloslav Čaplovič, Ph.D., Vojenský historický ústav, Bratislava
PhDr. Vojtech Čelko, Spoločnosť M. R. Štefánika, Praha
PhDr. Viliam Čičaj, CSc., Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava
Mgr. Diana Duchoňová, Ph.D., Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava
Doc. PhDr. Vladimír Goněc, DrSc., Ústav politických vied Slovenskej akadémie vied, Bratislava
Mgr. Matej Hanula, Ph.D., Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava
Prof. PhDr. Roman Holec, DrSc., Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava
PhDr. Michal Kopeček, Ph.D., Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v. v. i.
/† Prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha/
Doc. PhDr. Jan Mervart, Ph.D., Filosofický ústav Akademie věd České republiky, Praha
Doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc., Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha
Prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov
Mgr. Ladislav Vörös, Ph.D., Historický ústav Slovenskej Akadémie vied, Bratislava

Mezinárodní redakční rada/International Editorial Board

- Prof. Dr. Josette Baer Hill, Univerzita v Curychu, Curych
Dr. Christiane Brenner, Collegium Carolinum, Mnichov
Dr. Francesco Caccamo, Univerzita G. D'Annunzia, Chieti-Pescara
Dr. Ryszard Gladkiewicz, Vratislavská univerzita, Vratislav
Prof. Maciej Górny, Polská akademie věd, Varšava
Dr. Teodorička Gotovska-Henze, Bulharská akademie věd, Sofie
Prof. Dr. Frank Hadler, Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa, Lipsko
Prof. James Krapfl, McGillova univerzita, Montreal
Doc. PhDr. Igor Lichtej, CSc., Užhorodská národní univerzita, Užhorod
Prof. Andrzej Małkiewicz, Zelenohorská univerzita, Zelená Hora
Dr. habil. Laszlo Szarka, CSc., Maďarská akademie věd, Budapešť

Vydavatel/Published by

- Historický ústav AV ČR, v. v. i., Praha
Masarykova univerzita, Brno
Historický ústav SAV, v. v. i., Bratislava

Redakce/Editorial Office

- Doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D., e-mail: jaroslav.pazout@tul.cz
PhDr. Richard Pavlovič, Ph.D., e-mail: richard.pavlovic@minv.sk

česko-slovenská historická ročenka | 26/2

KONCEPT ELIT
V ČESKO-SLOVENSKÉM
KONTEXTU

NA ROZCESTÍ:
ALTERNATIVY VÝVOJE
MODERNÍCH DĚJIN

2024

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR
MASARYKOVA UNIVERZITA
HISTORICKÝ ÚSTAV SAV

Česko-slovenská historická ročenka
Recenzovaný vědecký časopis
Roč. 26, 2024, č. 2
ISSN 1214-8334

Česko-slovenská historická ročenka
Peer-reviewed scientific journal
Vol. 26, 2024, nr. 1
ISSN 1214-8334

www.cskh.sk

OBSAH

STUDIE

Koncept elit v česko-slovenském kontextu

Pavel Kladiwa

Lídři venkovské modernizace před I. světovou válkou.
Rurální prostředí Moravy a měnící se společnost 11

Martin Pekár

Vertikálna sociálna mobilita v prostredí ľudáckej politickej elity
na konci medzivojnového obdobia ako jeden z predpokladov
holokaustu na Slovensku 35

Zuzana Tokárová

Sociálny kolaps židovskej mestskej elity na Slovensku počas
holokaustu z individuálnej perspektívy 57

Patrícia Fogelová

Späť v Československu. Lojalita úradníckej elity na južnom
Slovensku rokoch 1945 – 1948 na príklade mesta Košice 73

Milan Ducháček

Liškolev v hodině dějepisu čili Jak dnes učit o „těch,
kdo nám vládli“? Didaktický potenciál konceptu elit
v badatelské výuce dějepisu 91

Na rozcestí: Alternativy vývoje moderních dějin

Jaroslav Pažout

Alternativní historie jako prostředek promýšlení reálných dějin
(editorial) 113

Jan Rychlík	
Co se nestalo – ale co se stát mohlo	119
Vojtěch Kessler – Josef Šrámek	
3. červenec 1866 – vítězství císařských zbraní u Hradce Králové	143
László Vörös	
Keby nebolo Veľkej vojny. Politický systém a režim v Uhorsku v prvej polovici 20. storočia	171
Michal Ulvr	
Bez roznětu. Alternativní scénáře pro (ne)využití jaderné bomby 1939–1946	205
Jaroslav Pinkas	
Cizinka. Co je nového v cestování časem	237
 MEMORABILIE	
Vojtech Čelko	
Spomienky Petrušky Šustrovej a na Petrušku Šustrovú	251
 RECENZE, ZPRÁVY	
Roman Holec	
Správa o krízových rokoch vo svete	259
Roman Holec	
Maďarský básnik na česko-slovenskom pomedzí	263
Seznam autorů	267
Pokyny pro autory	269

CONTENTS

PAPERS

The concept of elites in the Czech-Slovak context

Pavel Kladiwa

Leaders of rural modernization before the First World War. Rural environment of Moravia and changing society 11

Martin Pekár

Vertical Social Mobility in the Environment of the People's Party Political Elite at the End of the Interwar Period as One of the Preconditions of the Holocaust in Slovakia 35

Zuzana Tokárová

The Social Collapse of the Jewish Municipal Elite in Slovakia during the Holocaust from an Individual Perspective 57

Patrícia Fogelová

Back in Czechoslovakia. Loyalty of administrative elite on the territory of Southern Slovakia in the years 1945–1948 on the example of the municipal office in Košice 73

Milan Ducháček

“Lionfox” invades history lesson, i.e. How to teach today about „those who ruled us“? The didactic potential of the concept of elites in inquiry based teaching of history 91

At the crossroads: Alternatives of the development of modern history

Jaroslav Pažout

Alternative history as a means of thinking about real history (editorial) 113

Jan Rychlík	
What did not happen, but could have happened	119
Vojtěch Kessler – Josef Šrámek	
3 July 1866, the day when the Imperial army was victorious at Königgrätz	143
László Vörös	
If There Had Been No Great War: The Political System and Regime in Hungary in the First Half of the 20th Century	171
Michal Ulvr	
No ignition. Alternative scenarios for the (non-)use of the nuclear bomb 1939–1946	205
Jaroslav Pinkas	
Outlander. What's new in time travel	237
MEMORABILIA	
Vojtech Čelko	
Memories of Petruška Šustrová	251
REVIEWS, NEWS	
Roman Holec	
Report on the crisis years in the world	259
Roman Holec	
Hungarian poet on the Czech-Slovak border	263
List of authors	267
Guidelines for authors	269